

HANS OOSTERS,
VOORZITTER VAN
DE UNIE VAN
WATERSCHAPPEN:

‘Geen vrijblijvendheid meer, maar harde afspraken’

Hans Oosters sloeg het afgelopen half jaar steeds luider op de trom: er moeten harde afspraken komen over verbetering van de kwaliteit van grond- en waterkwaliteit. De tijd van vrijblijvendheid is voorbij. De dijkgraaf en voorzitter van de Unie van Waterschappen vond een luisterend oor bij de minister.

TEKST DORINE VAN KESTEREN | FOTOGRAFIE MARCEL MOLLE

H

'PROCES VOOR
DE ZOMER
AFRONDEN,
DAARNA:
AFSPRAAK
IS AFSPRAAK'

Hans Oosters wond er geen doekjes om tijdens zijn toespraak op de Waterschapsdag, afgelopen maart. Het moet afgelopen zijn met de vrijblijvendheid, aldus de voorzitter van de Unie van Waterschappen en dijkgraaf van het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard. Voor de zomer moeten de rijksoverheid, provincies, gemeenten en waterschappen harde afspraken maken over verbetering van de kwaliteit van het grond- en oppervlaktewater. Want één ding is zeker: als we doorgaan op de huidige weg, gaat Nederland de doelen van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) niet halen. "We hebben weliswaar nog tot 2027, maar de belasting van gewasbeschermingsmiddelen, nutriënten, medicijnresten en nieuwe chemische stoffen zoals GenX dreigt een onneembare barrière te worden", hield Oosters zijn gehoor voor. Een paar maanden later constateert hij

tevreden dat zijn pleidooi goed is gevallen bij minister Van Nieuwenhuizen van Infrastructuur en Waterstaat. Inmiddels zitten de rijksoverheid, provincies, gemeenten en waterschappen met elkaar aan tafel om serieus te praten over de waterkwaliteit. "Doel is om te bepalen we welke maatregelen we gaan nemen, wie wat gaat doen en hoe we elkaar aan de afspraken houden en de vorderingen monitoren. Waarschijnlijk lukt het om dit proces voor de zomer af te ronden. En daarna geldt: afspraak is afspraak."

Hartstikke mooi, zo'n interbestuurlijke afspraak. Maar waar is het bedrijfsleven?

"De volgende stap is inderdaad om de ketenpartijen erbij te betrekken: alle partijen die belang hebben bij een goede waterkwaliteit of het probleem medeveroorzaken, zoals de landbouw, (glas)tuinbouw en industrie. Het bedrijfsleven kan zelf veel doen, en ik merk dat steeds >

**'DELTA RES
HEEFT
BEREKEND
DAT WE
TOT 2050
71 MILJARD
EURO AAN
SCHADE
TEGEMOET
KUNNEN
ZIEN, ALS
WE NU NIETS
DOEN'**

meer bedrijven dit ook zien als hun maatschappelijke verantwoordelijkheid. Zo was ik laatst in het nieuwe Erasmus MC in Rotterdam, dat geheel is voorzien van een pharmafilter. Dat filter voorkomt dat medicijnresten in het afvalwater van het ziekenhuis terechtkomen. Een ander voorbeeld is dat een zuivelbedrijf als FrieslandCampina bij de inkoop van zijn grondstoffen steeds hogere eisen stelt aan duurzaamheid. Ook dat is heel effectief."

Sommige experts zeggen: de landbouw is het échte probleem, de rest is bijzaak.

"Mest en gewasbeschermingsmiddelen vormen de grootste belasting van het grond- en oppervlaktewater, dat klopt. De landbouw heeft de afgelopen jaren de handschoen opgepakt met het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer. Samen met de provincies en waterschappen werkt de sector in regionale programma's aan verbetering van de waterkwaliteit. Ze gaan bijvoorbeeld over tot precisiebemesting, waardoor

minder gewasbeschermingsmiddelen nodig zijn. Of ze richten hun erf in op een andere manier om de erfafspoeling te verminderen. Dit is een goede aanpak, maar de vraag is wel of het tempo en het enthousiasme in de hele sector voldoende zijn. Wij willen dan ook graag dat de sector zich committeert aan de interbestuurlijke afspraak."

Voor welke maatregelen pleit u?

"Na de ondertekening van de Delta-aanpak Waterkwaliteit door de betrokken overheden en maatschappelijke partners, eind 2016, zijn 130 onderzoeken gedaan naar de verschillende mogelijkheden tot verbetering van de waterkwaliteit. In die onderzoeken worden allerlei maatregelen aanbevolen. Denk aan regelgeving, een meer verplichtende uitvoering van de maatregelen uit het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer, de installatie van pharmafilters, het aanspreken van de medicijnindustrie om waterkwaliteitsmaatregelen mee te financieren en uitbreiding van de afvalwaterzuivering. Niet alles

kunnen we doen, en niet alles is ook even effectief. We moeten dus slim en doelmatig kiezen: die 20 procent van de maatregelen uitvoeren, die de doelen van de KRW 80 procent dichterbij brengen.

Uiteindelijk moeten alle betrokken overheden vanuit hun eigen verantwoordelijkheid en taak het maximale doen om de waterkwaliteit te verbeteren. Dat klinkt obligaats, maar er is nu bijvoorbeeld geen eenheid van beleid als het gaat om de vergunningen voor bedrijven die chemische stoffen lozen in het oppervlaktewater. Het is belangrijk dat die vergunningverlening transparanter en gecontroleerder wordt. Strengere regelgeving en dezelfde voorwaarden in alle gemeenten, waterschappen en provincies.”

Doen de individuele waterschappen voldoende?

“Absoluut. De waterschappen hebben de afgelopen jaren vele honderden miljoenen euro's geïnvesteerd in de waterkwaliteit. Bijvoorbeeld in vispassages en de aanleg van natuurvriendelijke oevers, om te voldoen aan de KRW-eisen aan het ecologisch watersysteem. Daarnaast stellen wij een deel van de subsidiemiddelen beschikbaar voor het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer. Momenteel denken we na over een extra zuiveringsstap om medicijnresten uit het afvalwater te halen. De technische mogelijkheden zijn er, maar we kunnen iedere euro maar één keer uitgeven. We moeten dus goed kijken op welke afvalwaterzuiveringen dit nodig én verstandig is. Hiervoor hebben we laten onderzoeken waar het oppervlaktewater zo zwaar is belast door medicijnresten dat er schade aan planten en waterdieren ontstaat. Dat is bijvoorbeeld het geval bij zuiveringen in stedelijk gebied die lozen op een betrekkelijk klein oppervlaktewater.”

NIEUWE NORMAAL

De tweede pijler onder het betoog van Oosters op de Waterschapsdag was de noodzaak van een klimaatbestendige

DE BELASTING VAN GEWASBESCHERMINGS-MIDDELEN, NUTRIËNTEN, MEDICIJNRESTEN EN NIEUWE CHEMISCHE STOFFEN DREIGT EEN ONNEEMBARE BARRIÈRE TE WORDEN'

ruimtelijke inrichting. Volgens Oosters is ons land niet ingericht op het 'nieuwe normaal', waarbij in korte tijd heel veel neerslag valt op één plek. “Op dit moment wordt er bij het ontwerp van gebouwen, wegen, kabels, leidingen en het spoor onvoldoende rekening gehouden met de klimaatverandering. Dan heb ik het niet alleen over de extreme regenval, die het meest in het oog springt en de meeste schade veroorzaakt, maar ook over de sluipmoordenaar van de langdurige droogte. Hittestress in grote steden bijvoorbeeld. Deltares heeft berekend dat we tot 2050 71 miljard euro aan schade tegemoet kunnen zien, als we nu niets doen.”

Oosters is blij met het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie, het nieuwste onderdeel van het Nationale Deltaprogramma. Hierin staat onder meer dat gemeenten een zogenoemde stresstest moeten doen, waarmee zij hun kwetsbaarheden voor wateroverlast, hitte, droogte en overstroming in kaart brengen. Alle gemeenten zijn daar momenteel mee bezig. Verder hebben de waterschappen, provincies en gemeenten voor elkaar gekregen dat het kabinet ruimtelijke adaptatie ziet als een van de drie grote maatschappelijke vraagstukken, naast de energietransitie en de circulaire economie. Oosters: “Met minister Van Nieuwenhuizen praten we nu over een rijksbijdrage aan de eerste investeringsstag in iedere gemeente. Beloofd is dat dit geld er komt, men is hard bezig om het te vinden.”

Wat moet er nog meer gebeuren?

“Het is zaak dat de overheid zich maximaal gaat inspannen om de stedelijke en >

'WAAROM WORDEN DELEN VAN SNELWEGEN NOG STEEDS VERDIEPT AANGELEGD?'

‘WATERSCHAPPEN MAKEN DE HELE DAG DOOR POLITIEKE EN BELEIDSMATIGE KEUZES’

landelijke omgeving klimaatbestendiger te maken. Waarom is er bijvoorbeeld geen regel die verbiedt dat ziekenhuizen hun generatoren in de kelder plaatsen? Waarom staan sommige grote energiecentrales meters onder NAP? En waarom worden delen van snelwegen nog steeds verdiept aangelegd? Dit is een andere manier van denken, die in Nederland voorzichtig op gang komt. Burgers en bedrijven hebben ook een eigen verantwoordelijkheid. Maar dan moet de overheid hen wel voorlichten en handelingsperspectief bieden. Ga met ondernemers in gesprek over afkoppeling van de hemelwaterafvoer van de riolering en over groen op de parkeerplaats. Praat met burgers over vergroening van hun tuinen en de verzekeringen die zij kunnen afsluiten. Hoe dan ook is schade als gevolg van weersextremen nooit volledig te voorkomen. Het Nederlandse watersysteem is op orde, we hebben een hoogwaardig rioleringsstelsel en prachtige gemalen, maar ons dichtbebouwde land heeft nu eenmaal onvoldoende ruimte om zoveel regen in zo'n korte tijd te verwerken. De opgave is dus om risico's en schade zoveel mogelijk te beperken."

POLITIEKE KEUZES

Oosters filosofeert graag over de positie en rol van de waterschappen in ons staatsbestel. In zijn ogen zijn zij veel meer dan gezichtsloze

uitvoerders die louter technische beslissingen nemen. "De waterschappen houden zich vandaag de dag bezig met grote, maatschappelijke vraagstukken. Of het nu gaat om het peilbesluit, dijkverhoging, vergroting van de gemaalcapaciteit of aanleg van waterbergingen: er is altijd een afweging nodig van publieke en private belangen. Bovendien werken wij met belastinggeld, en bij ieder vraagstuk beslissen we wie de kosten moet dragen: de gemeenschap of de gebruikers en vervuilers? Kortom: waterschappen maken de hele dag door politieke en beleidsmatige keuzes.

Dat geldt ook voor het waterschapsbrede besluit om vol in te zetten op duurzaamheid en de terugwinning van grondstoffen uit afvalwaterstromen. Onze ambitie is om in 2025 volledig energieneutraal te zijn. Want alleen als we de afspraken van het klimaatakkoord van Parijs nakomen, is het mogelijk om de gevolgen van de klimaatverandering een halt toe te roepen. Gebeurt dit niet, dan kunnen de waterschappen hun hoofdtaak – ons land beschermen tegen hoogwater – niet meer waarmaken. Dan wordt het dweilen met de kraan open."

Al met al is het niet gek dat het blad Binnenlands Bestuur u heeft genomineerd voor de titel 'beste lokale bestuurder'.

"Dat is ontzettend eervol. Maar vooral leuk is dat in dit lijstje sinds een paar jaar steeds meer waterschapsbestuurders voorkomen. Dat is een bewijs van wat ik net zei: de waterschappen doen ertoe in Nederland – en dat wordt steeds zichtbaarder." •

HANS OOSTERS (GOUDA, 1962)

studeerde staats- en bestuursrecht aan de Erasmus Universiteit in Rotterdam. In 1988 ging hij werken bij de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG). Hij werd toen ook gemeenteraadslid voor de PvdA in Gouda. Oosters was secretaris bij de VNG tot hij in 2000 werd benoemd tot burgemeester van Bergambacht. Vijf jaar later werd hij dijkgraaf van het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard. In 2016 volgde hij Peter Glas op als voorzitter van de Unie van Waterschappen.